

กระบวนการสอนศิลปะ : รูปแบบประเพณีกับรูปแบบร่วมสมัย

Methodologies for Teaching the Art Courses : Traditional and Contemporary

วรสิทธิ์ มุทฺธเมธา¹

Worakit Muttameta¹

*ผู้นิพนธ์ประสานงาน : โทร 074-336955 และ E-mail : worasit_m@yahoo.com

บทคัดย่อ

ศิลปะเป็นศาสตร์ที่มีกระบวนการสอนเกี่ยวข้องกับรูปแบบประเพณีและรูปแบบร่วมสมัย รูปแบบประเพณี เป็นแนวทางที่สืบทอดกันต่อ ๆ มา เนื้อหาและวิธีการ สัมพันธ์ใกล้ชิดกับธรรมชาติ สะท้อนความงาม ความประณีต ความละเอียดอ่อนในจิตใจ ในขณะที่รูปแบบร่วมสมัยเป็นการใช้เทคโนโลยีเพื่อสังเคราะห์ความรู้และวิธีการเพื่อความงาม ความ รวดเร็ว และความสะดวกสบาย กระบวนการสอนทั้งสองรูปแบบต่างมีความสำคัญไม่น้อยไปกว่ากัน จึงขึ้นอยู่กับผู้สอนที่จะประยุกต์ใช้ทั้งสองรูปแบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างสรรค์ที่เกิดคุณค่าต่อการดำเนินชีวิตร่วมกันในสังคมโลกปัจจุบัน

คำสำคัญ : กระบวนการสอนศิลปะ รูปแบบประเพณี รูปแบบร่วมสมัย

Abstract

The arts is a science that has methodologies involved with traditions and contemporary. The tradition is a trend derived from generations to generations. Its contents and methods are close to nature reflecting beautiful details as well as sense in mind. The contemporary, on the other hand, utilizes technologies in order to synthesize knowledge and methods for beauty, paces and convenience. Both teaching methods are equally significant. Depending on instructors, how to apply both of them in order to create valuable ways of life in current global society.

Keywords : Art Teaching methodologies, Traditional, Contemporary

¹ รองศาสตราจารย์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

¹ Associate Professor of Faculty & Fine Arts, Songkhla Rajabhat University.

บทนำ

ความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา กับสถาบันศิลปกรรมอินโดนีเซีย เดนพาซาร์ (Institute Seni Indonesia Denpasar) ลงนามโดยอธิการบดีของสองสถาบัน เมื่อเดือนสิงหาคม 2549 และในวาระการจัดงานเทศกาลศิลปะอินโดนีเซีย 21- 25 พฤศจิกายน 2550 จึงได้มีการสัมมนาทางวิชาการเรื่อง “ความคล้ายคลึงกันและความแตกต่างกันใน กระบวนการสอน หลักสูตรศิลปะบนจุดเน้นของรูปแบบประเพณีและร่วมสมัย” (Similarities and differences in methodologies for teaching the art courses focusing on traditional and contemporary art work) จัดขึ้นในวันที่ 23 พฤศจิกายน 2550 ณ สถาบันศิลปกรรมอินโดนีเซียเดนพาซาร์ (ISI) การสัมมนาประกอบด้วยคณาจารย์ของทั้ง 2 สถาบันและมหาวิทยาลัยตรีสาคติ (Trisakti) รวมทั้งผู้ฟังจากมหาวิทยาลัยและสถาบันในเครือข่าย เช่น สุราการ์ตา ยอกยการ์ตา บันดุง เป็นต้น

บาห์ลีเป็นเกาะที่มีชื่อเสียงในระดับโลก มีความงดงามของธรรมชาติและศิลปวัฒนธรรมของชาวอินดูที่สืบทอดกันมายาวนาน จึงทำให้มีนักท่องเที่ยวทั่วโลกโดยเฉพาะชาวตะวันตก เดินทางไปบาห์ลีจำนวนมาก สถาบันศิลปกรรมอินโดนีเซียเดนพาซาร์ตั้งอยู่ ณ เมืองเดนพาซาร์ อันเป็นเมืองเอกของบาห์ลี จัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา สาขาศิลปกรรมศาสตร์ ความก้าวหน้าของเทคโนโลยี การขยายตัวของชุมชนและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ย่อมส่งผลต่อแนวคิดการจัดการเรียนการสอน เนื่องจากการสัมมนาครั้งแรกจึงมุ่งสำรวจเชิงเปรียบเทียบทักษะเฉพาะและภาพรวมของกระบวนการสอนศิลปะทั้งสองสถาบันบนจุดเน้นของรูปแบบประเพณีและรูปแบบร่วมสมัย ผลของการสัมมนานำไปสู่การพัฒนาความร่วมมือระหว่างกันต่อไป

เนื้อหา

การเปรียบเทียบกระบวนการสอนศิลปะระหว่างสองสถาบันโดยศึกษาความหมายของคำสำคัญที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. ความหมายของกระบวนการสอนศิลปะ

พจนานุกรมนิเวสต์ของเว็บสเตอร์ (Neufeldt and Guralnik, 1994, p. 854) ได้ให้ความหมายกระบวนการ (methodologies) ไว้ว่า ศาสตร์และวิธีการหรือการเรียงลำดับ การจำเพาะของเหตุและผล อันเกี่ยวข้องกับ การประยุกต์ใช้หลักการและเหตุผล การแสวงหาข้อเท็จจริงบนพื้นฐานของวิทยาศาสตร์หรือปรัชญา Methodologies เป็นพหูพจน์ หมายถึง ระบบหรือวิธีการต่าง ๆ ตามหลักการของแต่ละสาขา

จากความหมายดังกล่าว ระบบหรือวิธีการตามหลักการของสาขาวิชาศิลปกรรมยังคงไว้ตามรูปแบบประเพณี และบางระบบวิธีการได้เปลี่ยนแปลง โดยนำรูปแบบประเพณีมาผสมผสานกับระบบหรือวิธีการสมัยใหม่ หรือเรียกว่ารูปแบบร่วมสมัย ตามความก้าวหน้าของเทคโนโลยียุคปัจจุบัน

2. ความหมายของศิลปะรูปแบบประเพณี

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ให้ความหมาย “รูปแบบ” ไว้ว่า น. รูปที่

กำหนดขึ้นเป็นหลัก หรือเป็นแนวซึ่งเป็นที่ยอมรับ เช่น รูปแบบร้อยกรอง ศิลปะที่แสดงให้เห็นว่าเป็นเช่นนั้น ๆ อย่างเช่นรูปคน รูปบ้าน รูปปลา เป็นต้น “ประเพณี” น.สิ่งที่นิยมถือปฏิบัติสืบ ๆ กันมา จนเป็นแบบแผน ขนบธรรมเนียมหรือจารีตประเพณีสังคม น. ประเพณีของสังคมที่ถือปฏิบัติสืบต่อกันมา “รูปแบบประเพณี” จึงหมายถึง แนวทางอันเป็นที่ยอมรับสืบทอดกันต่อ ๆ มาในทางศิลปะไทย และศิลปะบาหลี่ ได้แก่กลดลลาย จิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม รวมทั้งศิลปวัฒนธรรมแขนงอื่น ๆ

3. ความหมายของศิลปะรูปแบบร่วมสมัย

พจนานุกรม 2 แห่ง คือ นิวเวิลด์ ของ เว็บสเตอร์ปี 1994 (Neufeldt and Guralnik, 1994, p.300) และพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ได้ให้ความหมาย “ร่วมสมัย” ดังนี้

3.1 พจนานุกรมนิวเวิลด์ ของ เว็บสเตอร์

3.1.1 มีชีวิตอยู่ หรือเกิดขึ้นในยุคสมัย เวลาเดียวกัน

3.1.2 เกี่ยวกับยุคสมัยเดียวกัน เกี่ยวกับรูปแบบของเวลาปัจจุบัน หรือเวลาที่ผ่านพ้นไปไม่นาน พจนานุกรมได้ให้คำ “ร่วมสมัย” มีความหมายสอดคล้องกับคำ “สมัยใหม่” โดยมีความหมายรวมถึงการกระทำเกี่ยวกับการออกแบบ แนวทางร่วมสมัยที่เกิดขึ้นในโรงเรียนศิลปะ ดนตรี วรรณกรรม นาฏศิลป์ ซึ่งเกี่ยวข้องกับยุคปัจจุบัน

3.2 พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ได้ให้ความหมาย “ร่วมสมัย” ดังนี้ สมัยปัจจุบัน เช่น ประวัติศาสตร์ร่วมสมัย ศิลปะร่วมสมัย รุ่นราวคราวเดียวกัน สมัยเดียวกัน

จากความหมายของ “ร่วมสมัย” ดังกล่าวข้างต้น จึงพอสรุปได้ว่า ศิลปะร่วมสมัย คือ ศิลปะซึ่งเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต อันแตกต่างจากยุคสมัยกลางที่ผ่านมา ด้วยรูปแบบ ชีวิตในปัจจุบัน แสดงออกถึงเทคโนโลยีและพัฒนาการล่าสุดของศิลปวัฒนธรรมแขนงต่าง ๆ เช่น ภาษา วรรณกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม และการออกแบบผลิตภัณฑ์ เป็นต้น

ผลการศึกษา

จากการศึกษาความหมายของคำสำคัญดังกล่าวมาแล้วอาจารย์แต่ละท่านจึงได้เสนอผลงาน เพื่อให้เห็นทักษะความรู้เฉพาะด้านและภาพรวมของกระบวนการสอนศิลปะ ระหว่างสองสถาบัน ซึ่งประกอบด้วย การปฏิบัติสร้างสรรค์ การศึกษาวิจัย สารการเรียนรู้ ในรายวิชา บนจุดเน้นของรูปแบบประเพณีและรูปแบบร่วมสมัยโดยมีผลการศึกษาเป็น รายบุคคลดังนี้

1. **จังหวะความสัมพันธ์ของสีและการจัดวาง (The rhythmic relationship of colors and patterns)** โดย อาจารย์จรรยา ศรียะพันธุ์ เสนอวิธีการจิตรกรรม ด้วยสีสังเคราะห์ อะคริลิกบนเฟรมผ้าใบแสดงความสัมพันธ์ระหว่างสีกับรูปทรง เป็นความประทับใจทางกายภาพของสิ่งแวดล้อมที่ปรากฏความสว่างสดใสของสี ปลูกประสาทสัมผัสทำให้เกิดความสุข ความเพลิดเพลิน อันนำไปสู่การสังเคราะห์ทางการมองเห็น ผ่านรูปทรงของสี เป็นการสร้างสรรค์ด้วยวิธีแต่งแต้มระบายสีพื้นเรียบในระบบที่ปราศจาก ความเหมือนจริงในเชิง 3 มิติ ดังรูปที่ 1

รูปที่ 1 จิตรกรรมอะคริลิก บนเฟรมผ้าใบ ผลงานของอาจารย์จรรยา ศรียะพันธ์

2. สัญลักษณ์แห่งความดีงามของชีวิต (symbol of virtue of life) โดยอาจารย์
รงค์ดี หงษ์แพง เสนอวิธีการประติมากรรมการทำต้นแบบและการหล่อพิมพ์ ได้รับความบันดาล
ใจจากรูปอันเป็นสัญลักษณ์ในพุทธศาสนา เป็นสถูป เจดีย์ ดอกบัว นำมาจัดองค์ประกอบรูปทรง แสดง
ความสมดุลของแกนแนวตั้งและแนวนอน กำหนดทิศทางโน้มนำไปสู่จิต สมาริ ปัญญา เพื่อความดี
ของชีวิต ดังรูปที่ 2

รูปที่ 2 ประติมากรรม สัญลักษณ์แห่งความดีงามของชีวิต ผลงานของอาจารย์รงค์ศักดิ์ หงษ์แพง

3. การจัดเรียงเรียงสีในหลายวัฒนธรรมประเพณีของอินโดนีเซีย (colors arrangement of several traditional culture of Indonesia) โดยศาสตราจารย์ยูสุฟ อัฟเฟนดิ (Prof. Yusuf Affendi) รายงานการวิจัยจากการศึกษาความหลากหลายของวัฒนธรรม 22 ชนเผ่า บนพื้นที่ 13 เกาะของอินโดนีเซีย โดยเน้นการสังเกตโดยตรงต่อการจัดเรียงสี ในงานหัตถกรรมและงานผ้าทอ อันแสดงถึงเอกลักษณ์ของชนเผ่าต่าง ๆ ซึ่งการจัดเรียงสีดังกล่าว มีความสัมพันธ์กับพืชพันธุ์ สิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น รวมทั้งการแปรเปลี่ยนของการจัดเรียงสีตามวาระโอกาสของ

กิจกรรมทางสังคม ซึ่งมีผลต่อแนวคิดเชิงสัญลักษณ์ รูปทรงและการออกแบบ ตัวอย่างการแสดง ศิลปวัฒนธรรมของชาวบาห์ลี ดังรูปที่ 3

รูปที่ 3 การแต่งกายและการแสดงศิลปวัฒนธรรมของชาวบาห์ลี

4. ความรู้สึกภายในจิตใจของข้าพเจ้า (my hidden feeling) โดยอาจารย์ อริยา กัณฑลักษ์ณ์ เสนอผลงานศิลปะภาพพิมพ์ แม่พิมพ์โลหะ (Etching) ได้รับความบันดาลใจ จากสภาพแวดล้อมและความเชื่อในสังคมท้องถิ่น ภาพพิมพ์แม่พิมพ์โลหะ เป็นวิธีการแบบประเพณี ของชาวตะวันตกที่เริ่มทำกันในยุโรปราวศตวรรษที่ 16 และเริ่มศึกษาในประเทศไทย ประมาณ 1 ศตวรรษ ปัจจุบันยังคงมีวิธีการขั้นตอน เช่นที่เคยทำกันมา แต่มีการพัฒนาเครื่องมือ อุปกรณ์ที่ สะดวกสบายมากขึ้น ดังรูปที่ 4

รูปที่ 4 ภาพพิมพ์ แม่พิมพ์โลหะ ผลงานของอาจารย์อริยา กัณฑลักษ์ณ์

5. ความงามและความพึงพอใจใหม่ในทัศนศาสตร์ของรูปแบบมินิมอลในจิตรกรรม (aesthetic and sublime : minimal concept in painting) โดยไอ วายาน คาร์จา (Drs. I Wayan Karja) เสนอมโนทัศน์ของศิลปะมินิมอลในจิตรกรรมผลงานของเขา ซึ่งมีแนวคิดสำคัญ คือ การลดเนื้อหาในเชิงวัตถุรูปธรรมเพื่อนำไปสู่ความว่างเปล่า อันเป็นอารมณ์เบื้องต้นของบุคคล รูปแบบมินิมอลเป็นเสมือนการแตกตัวของศิลปะและปรัชญาในยุคสมัยใหม่ที่ว่า "น้อยคือมาก" (less is more) ซึ่งสอดคล้องกับปรัชญาทางโลกตะวันออก ในการทำจิตภาวนาออกจากรูปลักษณ์ตัวตนไปสู่สมาธิ ความสงบ ความงามตามแบบมินิมอล นับว่ามีอิทธิพลต่อศิลปะการออกแบบในเชิงสังเคราะห์รูปธรรมให้เหลือน้อยลง เพื่อได้รับ ประโยชน์จากพื้นที่ว่าง ตัวอย่างผลงานการออกแบบตกแต่งร่วมสมัยของบาทลี ดังรูปที่ 5

รูปที่ 5 การออกแบบตกแต่งร่วมสมัยของบาทลี

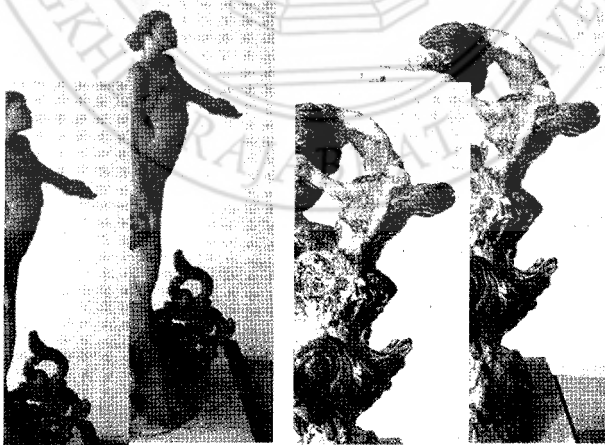
6. การเขียนศิลปะบาติก (traditional hand - painted batik) โดยผู้ช่วยศาสตราจารย์ ศุภฤกษ์ ทองประยูร เสนอผลงานศิลปะการเขียนผ้าบาติก โดยมีลวดลายรูปทรงซึ่งได้รับความบันดาลใจจากสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น เช่น ดอกไม้ ฝ้ายเสื่อ เปลือกหอย สัญลักษณ์เงือกของจังหวัดสงขลา บาติกเป็นกิจกรรมศิลปะ นำมาซึ่งความสุขความเพลิดเพลิน สามารถพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ตามความต้องการของตลาด ปัจจุบันศิลปะบาติกได้รับการส่งเสริมจากกระทรวงอุตสาหกรรม และอาจารย์ผู้สอนได้รับเชิญเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่ชุมชนในท้องถิ่นจังหวัดสงขลาและจังหวัดใกล้เคียง และนักศึกษาของสาขาศิลปกรรมจำนวนไม่น้อยที่ประกอบอาชีพศิลปะบาติก ตัวอย่างศิลปะบาติก ดังรูปที่ 6

รูปที่ 6 ศิลปะบาติกสะท้อนความงามของท้องถิ่นจังหวัดสงขลา ผลงานของ ผศ.ศุภฤกษ์ ทองประยูร

7. พัฒนาการของเซรามิกในศิลปะร่วมสมัยของบาหลี (development of ceramics in contemporary bali) โดย ไอ เมด ยาสานา (Drs. I Made Yasana) กล่าวถึง รัฐบาลอินโดนีเซียให้ความสำคัญต่อศิลปะการออกแบบเซรามิก โดยการจัดตั้งศูนย์พัฒนาศิลปะเซรามิกและเทคโนโลยีขึ้นในบาหลี มุ่งหวังที่จะให้มีการเผยแพร่ศิลปะบาห์ลีผ่านสื่อเซรามิก รวมทั้งบริการออกแบบและเทคโนโลยี เป็นโอกาสที่ดีต่อการศึกษาเซรามิกอันเป็นวิชาที่สำคัญของสถาบันศิลปกรรมอินโดนีเซีย เดนพาซาร์ ทำให้ผู้จบการศึกษาด้านเซรามิกประกอบอาชีพเป็นนักออกแบบหรือผู้ประกอบการ สร้างผลผลิตสนองความต้องการด้านออกแบบตกแต่งธุรกิจโรงแรม ภัตตาคาร สปา ต่าง ๆ

ศิลปะอุตสาหกรรมเซรามิกเติบโตบนพื้นฐานของวัฒนธรรมบาหลี เช่นเดียวกับจิตรกรรม ประติมากรรมแกะสลัก และนาฏศิลป์พื้นเมือง การสนับสนุนของรัฐบาลได้ทำให้ศิลปะร่วมสมัยในบาหลีพัฒนาขึ้นมาก ดังรูปที่ 7

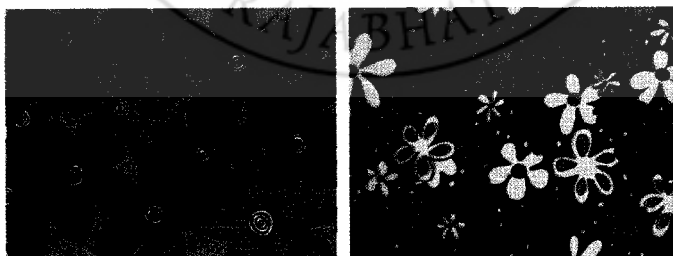
รูปที่ 7 เซรามิกสะท้อนความงามวิถีชีวิตชาวอินโดนีเซีย ผลงานของ ลิเดีย โปเอตทริ

8. การออกแบบรูปแบบไทย (Thai style for design) โดยรองศาสตราจารย์ วรสิทธิ์ มุทฺธเมธา ศึกษาเนื้อหาและรูปแบบของศิลปะไทยนับตั้งแต่การตั้งถิ่นฐานของชาวไทยเป็นอาณาจักรสมัยต่าง ๆ เช่น เชียงแสน สุโขทัย อยุธยา รัตนโกสินทร์ ซึ่งได้สร้างสรรค์เป็นเอกลักษณ์เฉพาะปรากฏในลายไทย จิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม งานช่าง ต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อนำเนื้อหาและรูปแบบของไทยมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบ 2 มิติ และ 3 มิติ ทั้งในรูปแบบประเพณีและร่วมสมัย ดังรูปที่ 8

รูปที่ 8 ภาพวาดประกอบลายไทยบรรจุภัณฑ์น้ำสมุนไพรไทย ผลงานของ รศ.วรสิทธิ์ มุทฺธเมธา

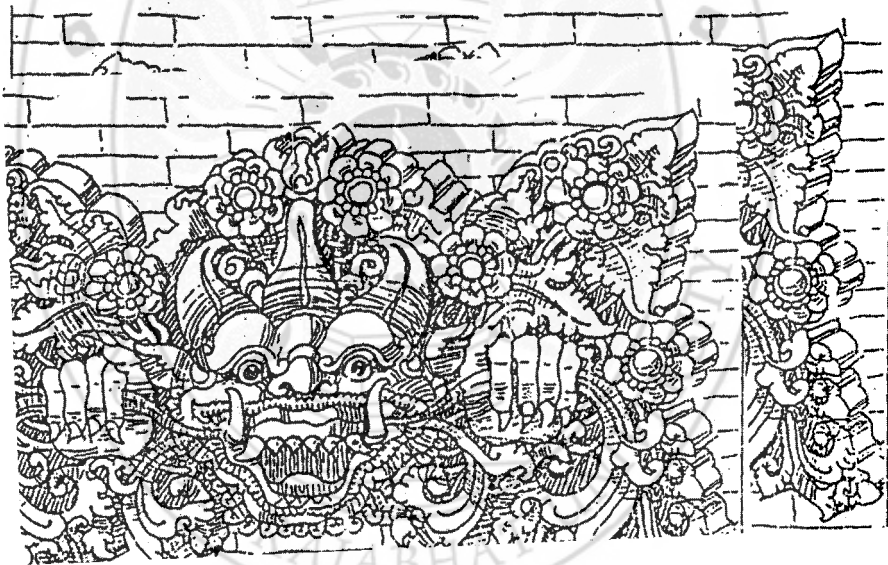
9. การออกแบบลวดลาย (decorative design) โดยผู้ช่วยศาสตราจารย์ อ้อยทิพย์ พลศรี เป็นการศึกษาประวัติความเป็นมาของศิลปะการออกแบบลวดลาย แนวคิดต่อการนำลวดลายไปใช้ประโยชน์ในการออกแบบตกแต่ง แหล่งความบันดาลใจต่อการออกแบบลวดลาย ที่สำคัญคือดอกไม้ไทยหลายชนิด เช่น ดอกบัว ดอกพุทธรักษา ดอกมะลิ ดอกสีลาวดี ดอกเข็ม เป็นต้น มีความหมายเกี่ยวข้องกับความเชื่อทางศาสนา คติธรรม การดำเนินชีวิต นำออกแบบจึงควรพิจารณานำไปประยุกต์ใช้เพื่อความเหมาะสม ดังรูปที่ 9

รูปที่ 9 การนำดอกไม้ไทยมาออกแบบลวดลายประยุกต์ใช้เพื่อการตกแต่ง ผลงานนักศึกษาในรายวิชา ของ ผศ.อ้อยทิพย์ พลศรี

10. ความบันดาลใจและการใช้ประโยชน์จากการออกแบบลวดลายรูปแบบประเพณีบาหลี่ (The inspiration and the Implementation of balinese traditional ornament design) โดยไอ นีโอมันอาทายาสา (Drs.I Nyoman Artayasa) กล่าวถึงกิจกรรมศิลปะของชาวฮินดูในบาหลี่ สะท้อนให้เห็นความต้องการปรับปรุงความงาม และพิธีกรรมเพื่อให้สอดคล้องกับคุณค่าของวัฒนธรรมบาหลี่ กิจกรรมศิลปะพบเห็นได้ในการเดินร่ำ สถาปัตยกรรม ประเพณี รูปปั้น ตัวอักษร จิตรกรรม ลวดลายประดับนับเป็นส่วนสำคัญ ประกอบอยู่ในกิจกรรมดังกล่าวหรือตั้งแต่ในอาคารขนาดใหญ่จนถึงภาชนะในครัว ลวดลาย เป็นการสร้างสรรค์ศิลปะและการออกแบบเพื่อเพิ่มเติมความงามทั้งในเชิง 2 มิติ และ 3 มิติ มีลักษณะเป็นไปได้อย่างทั้งแบบเรขาคณิตและแบบอื่น ๆ ทั้งนี้เป็นการปรับแต่งไปตามรูปทรงพื้นที่ในผลงาน

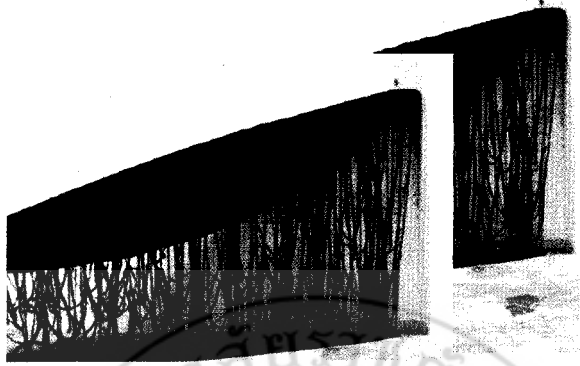
ศิลปหัตถกรรมในบาหลี่มีลวดลายหลายชนิด เช่น พืชพันธุ์ สัตว์ แหล่งธรรมชาติ ศาสนา หรือความเชื่อ เป็นความบันดาลใจเพื่อนำมาตกแต่ง เช่น ลวดลายดอกบัว ดอกมะลิ ดอกกุหลาบ เสือโคร่ง ช้าง กวาง ครุฑ มังกร ค่างขาว เป็นต้น ดังรูปที่ 10

รูปที่ 10 ลวดลายรูปปั้นหรือแกะสลักของชาวบาหลี่ มักติดตั้งบนที่สูง เช่นประตู ทางเข้าตัวอาคาร

11. ชีวิตชาวเล (Visualization of seaman life) โดยอาจารย์ระพีพัฒน์ ผลรัตน์ไพบูลย์ เสนอผลงานสื่อผสม ดังรูปที่ 11 โดยได้รับความบันดาลใจจากวิถีชีวิตหมู่บ้านชาวประมง ซึ่งยังชีพด้วยการทำประมงแบบพื้นบ้าน โดยใช้เรือ แห อวน ขนาดเล็ก ตามแบบ วิธีการดั้งเดิม

หมู่บ้านชาวเลอยู่ทางภาคใต้ของประเทศไทย ยังคงไว้ซึ่งปรัชญา วิถีชีวิตเป็นของตนเอง มีประเพณี ความเชื่ออันสะท้อนให้เห็นเป็นเอกลักษณ์ ในขณะที่ปัจจุบัน ความเจริญสมัยใหม่ได้แผ่ขยายเข้ามาใกล้มากขึ้น

รูปที่ 11 ชีวิตชาวเล ผลงานสื่อผสมของอาจารย์ระพีพัฒน์ ผลรัตน์ไพบูลย์

สาระสำคัญที่ได้จากการศึกษา

ผลงานของอาจารย์แต่ละท่านดังได้กล่าวมาสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบประเพณีกับรูปแบบร่วมสมัย ที่มีอยู่ในกระบวนการสอนศิลปะของทั้งสองสถาบัน ซึ่งเป็นผลมาจากอิทธิพลของธรรมชาติ ความเชื่อ การเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยี จึงสามารถจำแนกให้เห็นความคล้ายคลึงกันและความแตกต่างกันได้ ดังนี้

1. รูปแบบประเพณี

1.1 คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

1.1.1 มีการสืบทอดรูปแบบ การวาด การระบายสี การย้อม การทำแม่พิมพ์ ซึ่งเป็นกระบวนการที่ทำกันมายาวนาน ด้วยอุปกรณ์เครื่องมือในเชิงหัตถกรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น

1.1.2 มีการใช้รูปทรงสัญลักษณ์ ที่สะท้อนความเชื่อ และปรัชญาของพุทธศาสนา และแบบอินดูสมผสมผสาน

1.1.3 ลวดลายไทย จิตรกรรม ประติมากรรม และสถาปัตยกรรม ของยุคสมัยต่าง ๆ รวมทั้งศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่น นับเป็นรูปแบบและเนื้อหาที่สำคัญต่อการศึกษาและการอนุรักษ์เป็นแหล่งความบันเทิงใจในการสร้างสรรค์

1.2 สถาบันศิลปกรรมอินโดนีเซีย เดนพาซาร์

1.2.1 มีการสืบทอดรูปแบบศิลปหัตถกรรมในท้องถิ่น เช่น การแกะสลัก เครื่องปั้นดินเผา ศิลปะบาติก เป็นต้น

1.2.2 ศิลปวัฒนธรรมของชนเผ่าตามหมู่เกาะต่าง ๆ มีความหลากหลาย เป็นแหล่งศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติในท้องถิ่น

1.2.3 ศาสนาฮินดูและการประกอบพิธีกรรม ตามความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับเทพเจ้า ทำให้เกิดรูปแบบอันเป็นเอกลักษณ์ศิลปะบาหลี่

2. รูปแบบร่วมสมัย

2.1 คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

2.1.1 การนำรูปทรง ลวดลาย แบบประเพณี มาประยุกต์ใช้ในการสร้างสรรค์ด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น คอมพิวเตอร์กราฟิก ในรูปแบบ 2 มิติ และ 3 มิติ

2.1.2 การลดตัดทอนลวดลายและความซับซ้อนของรูปทรงมาเป็นแบบเรียบง่าย โดยหลักการจัดองค์ประกอบทางทัศนธาตุ เช่น สี รูปทรง พื้นผิว พื้นที่ว่าง ในผลงานศิลปะ

2.1.3 การใช้วัสดุธรรมชาติในท้องถิ่น ผสมผสานกับวัสดุสังเคราะห์ตามวิธีการสมัยใหม่

2.1.4 การเสนอทักษะงานสร้างสรรค์ เพื่อเป็นพื้นฐานในการออกแบบประยุกต์ศิลป์ ให้ตรงกับความต้องการของท้องถิ่น

2.2 สถาบันศิลปกรรมอินโดนีเซีย เดนพาสาร์

2.2.1 การศึกษาวิจัยความหลากหลายของศิลปวัฒนธรรมประเพณีชนเผ่าต่าง ๆ ทำให้สามารถนำผลมาประยุกต์ใช้ในศิลปะและการออกแบบร่วมสมัย

2.2.2 หลักการศิลปะสมัยใหม่ อันเกี่ยวข้องกับการลด ตัดทอนรูปทรงเพื่อความพึงพอใจในความงาม พื้นที่ว่าง นำไปประยุกต์ใช้กับศิลปะแขนงต่าง ๆ

2.2.3 การนำความบันเทิงจากลวดลายแบบประเพณีบาหลี่มาประยุกต์ใช้ในการตกแต่งอาคารสถานที่ โดยเฉพาะธุรกิจการท่องเที่ยว เช่น โรงแรม สถานตากอากาศ เป็นต้น

2.2.4 การพัฒนาเทคโนโลยี การผลิตศิลปะเซรามิกร่วมสมัย ด้วยการรักษารูปแบบวัฒนธรรมบาหลี่ รวมทั้งการพัฒนานักศึกษาเป็นศิลปิน นักออกแบบ และผู้ประกอบการ

สรุป

การสัมมนาในครั้งนี้ ได้สำรวจพบประเด็นความคล้ายคลึงกันด้านการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและความแตกต่างกันในส่วนลักษณะเฉพาะของบาหลี่ ซึ่งเกิดจากแรงกระตุ้นเรื่องการอนุรักษ์ควบคู่ไปกับการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ของกระบวนการสอนศิลปะ จากอิทธิพลการเติบโตของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในท้องถิ่น เป็นกรณีศึกษาที่เป็นประโยชน์เพื่อนำไปสู่การบูรณาการด้านทักษะความรู้เฉพาะทาง ด้านการสร้างสรรค์ การวิจัย หรือจัดแสดงผลงานร่วมกัน โดยตระหนักถึงความสำคัญของรูปแบบประเพณีที่สืบทอดประวัติศาสตร์ คติธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้วยการผสมผสานกับเทคโนโลยีในรูปแบบร่วมสมัย เพื่อประยุกต์ใช้กับชีวิตปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542**. กรุงเทพฯ :
นานมีบุ๊คส์.

Affendi, Yusuf. (2007) . **Colours arrangement of several tradition culture of Indonesia**.
Faculty of Art and Design, Trisakti University.

Allan, Jeremy. (2006). Essential Bali style. **Bali Style**. 1(3), 49 - 55.

Faculty of Fine Arts, Songkhla Rajabhat University. (2007) **Topics for art seminar**.
Papers presented for the seminar on methodologies for teaching the art courses.
ISI.Bali.

Karja, I.Wayan. (2007). **Aesthetic and sublime : Minimal concept in painting**. Faculty
of Visual Art and Design. ISI.Denpasar.

Neufeldt, V.& Guralnik,D.B.(1994). **Webster's New World Dictionary** (3rd.ed.). New York :
Prentice Hall.

Yasana, I.Made. (2007). **Development of ceramics in contemporary Bali**. Faculty of
Visual Art and Design. ISI.Denpasar.

